

Milan Ogrizović: **Vučina**. Drama u tri čina. — Tisak i naklada St. Kugli, Zagreb.

Nisem imel prilike, da bi videl uprizoritev tega dela, toda priznati moram, da je name — kot učitelja — drama delovala z ono nerazložljivo silo, ki jo izžareva vsak prapojav kljubujoče narave.

Lepota tega dela je ravno v tej sili, ki ne pozna mejâ in je kot deroče vodovje, še ne ustruženo od papirnate civilizacije. Ta drama je umetnina, ker nas zgrabi, česar pa ne povzroči morda dogodek sam na sebi (kar bi potem ne bila avtorjeva zasluga), temveč oblikovanje dogodka: vseskozi ohranjena premočrtnost rastočega dejanja, ostra in vendar neshematisirana karakteristika oseb, živo življenje v vsej svoji nagoti, a ne podano s kako umovalno literarno analizo ali pa s suhoparnostjo kronista.

Vsebina: Staremu Vuku (Vučinil), ki je vzel za ženo plaho vdovo Jeko in že prej ugonobil svoja — iz prvega zakona — dva sinova, se zahoče po pastorki 18 letni Stani, katere ga divje sovraži in mu je sorodna v prasili, ki diha tudi iz nje. Stana ljubi Vukovega sina »Amerikanca« Nikolo, ki jo hoče odpeljati od tu, zahtevajoč od svojega očeta prihranjeni denar nazaj. To pa je povod vedno silovitejšim prepirom med očetom in sinom, da se neredko zablika tudi sekira. Po izjalovljenem poskusu umoriti očeta, doleti smrt Nikolo samega, ki ga je starec vrgel na sekiro. Od tedaj zraste Vukova moč prekomerno. nekak fluid prepoji tudi Stano, ki se starcu vdaja, dasiravno ga smrtno sovraži. Ubiti ga hoče s sekiro, ker ji je njegova moč odvrtna, dasiravno je tudi v njej sami »vučinstvo«. Toda v prihodnjem hipu spei pade dekle pod njegov vpliv. Iznova se osamosvoji, zamahne s sekiro in trešči ranjenega Vuka v jamo tik hiše. Misli, da ga je umorila. Toda tudi njej ni več živeti: čuti se nosečo. Ne, novega Vuka ne bo rodila in — tudi sebe hoče umoriti. In medtem, ko se njena mati Jeka in stari hlapec Mićun radujeta, da sta rešena trinoga — vstopi v izbo — Vuk, nezlomljivi, »neumrjoči« Vučina! Tedaj se ga Stana

oklene kot še nikoli, kajti divja, neizprosna prasila uklanja ljudi, uklanja tudi ženske...

Kje je Katarzis?

Če bi hotel iskati lepoto te drame z Aristotelovo poetiko v roki, bi bil podoben onemu Angležu, ki je pojmoval pomen potovanja le v tem, da je obiskal namenjene kraje in jih gledal tako, kot mu je veleval Baedeker.

Postali smo okostnjaki, ki se jih ovijajo le papirnate cunje stoletne civilizacije, in sedaj, ko se je zemlja kakor razpočila, se šele z grozo zavedamo svojega z učenostjo prepletenega umiranja. Življenje iščemo, ne besed, ne sestavov, ne lepih miselnih zgradb; življenje pa se oklene le živih, le zdravih, močnih ljudi — le praljudi. — Ali ni ta misel podton pričujoče drame?! In ker se naša usoda odigrava le po nujnih zakonih življenja, jo bomo mogli obvladati le, če bomo sami živi, če bo v nas uresničeno zdaj še obupno stremjenje po totaliteti.

Res je, da kaze dramo razni nedostatki, kot n. pr. navidez hipno Vukovo »vstajenje od mrtvih«, ki je menda na odru (v Zagrebu) učinkovalo nenaravno; tudi je drama za predstavljanje prav trd oreh, ker lahko predstava vpliva porazno in razbija etični čut (seveda pri nedovoljnem umevanju igralcev), toda vse te pomanjkljivosti še vseeno ne odvzamejo delu visoke vrednosti.

Znani nemški dramatik Georg Kaiser je zadnjič napisal med drugim sledečo krilatico: »Pesnenje je oblika energije. S to ugotovitvijo je nastopila nova estetika. Mi sodimo le še z ozirom na silo in slabost uporabljene energije, ki jo je umetnik položil v svoje delo.«

In proizvodi sedanjosti temu reku tudi resnično prifrujejo.

Miran Jarc.

Ausgewählte Werke von Gottfried Keller. Mit einer Einführung, Einleitungen und Anmerkungen herausgegeben von Prof. Dr. Otto Hellinghaus, Geh. Studienrat, Gymnasialdirektor a. D. Zwei Bände. Freiburg im Breisgau, Herder et Co. G. m. b. H. Verlagsbuchhandlung. Krasna, vzorno poljudno urejena izbira iz slovitega poetičnega realista v Švici, ki vsebuje pet